

Tussen traditie en beweging

De geschiedenis van het Katholiek Vlaams Hoogstudentenverbond (1944-1956)

Tweede deel: Heropbloei (1949-1953)

WILFRIED WEETS

In het eerste deel van onze bijdrage over de geschiedenis van het Katholiek Vlaams Hoogstudentenverbond (KVHV) in de periode 1944-1956 zagen we dat de eerste naoorlogse verbondsleidingen een loyaal-Belgisch flamingantisme huldigden en er aldus in slaagden het KVHV na zijn 'compromitterend oorlogsverleden' opnieuw aanvaardbaar te maken in het Leuvense studentenmilieu.¹ Deze koers stuitte op toenemend verzet van Vlaams-nationalistische studenten, die zich verenigd hadden in en rond de volkskunstgroep De Kegelaar. De tweespalt stortte het KVHV in een diepe malaise en leidde uiteindelijk tot de 'Paasrevolutie' van 1949 waarbij de verbondsleiding abdicerde, zodat de weg naar de macht in het Verbond voor De Kegelaar kwam open te liggen.

In dit tweede deel gaan we na hoe de radicale flaminganten het KVHV opnieuw in nationalistische richting oriënteerden en hoe de buitenwereld hierop reageerde.

Overgangsjaren (1949-1951)

Herwonnen eensgezindheid en Vlaamse strijdbaarheid

Tijdens het academiejaar 1949-1950 ging er doorheen het KVHV een nieuwe wind waaien. Naast de traditionele aandacht voor de culturele vorming en de uitbouw van een Vlaamse aristocratie – onder meer via de ABN (Algemeen Beschaafd Nederlands)-actie – legde het Verbond duidelijk nieuwe accenten.² De sociaal-economische problematiek kwam in de belangstelling. Het KVHV eiste de vervlaamsing van het bedrijfsleven en de vestiging van nieuwe ondernemingen in

1. W. WEETS, Tussen traditie en beweging. De geschiedenis van het Katholiek Vlaams Hoogstudentenverbond (1944-1946). Deel I: Het na-oorlogse Verbond (1944-1949), in: *Wetenschappelijke Tijdingen*, jg. 55, 1996, nr. 3, pp. 139-180.

2. V. CLAES, ABN en Vlaamse aristocratie, in: *Ons Leven*, jg. 61, nr. 1, p. 28; K. VERBERNE, Commilitones, in: *Ons Leven*, jg. 61, nr. 6, p. 2.

Vlaanderen als oplossing voor de hoge werkloosheid.³ Vooral het Limburgse probleem stond hierbij centraal. Dit alles was een eerste aanzet tot wat later een belangrijke eis van de Vlaamse beweging zou worden, nl. ‘Werk in eigen streek’.⁴ Nieuw was ook dat het KVHV concrete actieplannen ging formuleren. Zo werd een actie op het getouw gezet voor het door de oprukkende verfransing bedreigde Overmaas (de Voerstreek). De studenten werden opgeroepen minstens één boek te schenken om het Vlaamse culturele leven aldaar te ondersteunen. Daarnaast werd ook de aandacht gevestigd op de vele Franstalige instellingen voor meisjesonderwijs in Vlaanderen. *Ons Leven* deed een oproep tot alle Vlaamse meisjesstudenten om details te verstrekken over het katholiek meisjesonderwijs in hun streek, om de redactie in staat te stellen een studie te maken over dit probleem.⁵ Het meeste opvallende kenmerk was wel de Vlaamse strijdvaardigheid, die het KVHV opnieuw ging bezielen. Zo hield het Verbond een geestdriftige Ernest Claes-hulde en een strijdlustige taalgrensavond met CVP-volksvertegenwoordiger Jan Verroken.⁶ Einde 1949 stelde het KVHV, met als woordvoerder prof. Magister Louis Janssens, als eerste grote Vlaamse vereniging openlijk de eis voor amnestie. Het Verbond steunde hierbij op de kerstboodschap van paus Pius XII (23 december 1949), waarin deze bij de opening van het Heilig Jaar (1950) de hoogste gezagdragers van de staten ocriep om een einde te stellen aan de naoorlogse repressie.⁷ Tegelijkertijd voerde het KVHV ook een campagne voor de vrijlating van de taalactivist Flor Grammens. In januari 1950 verscheen er een speciaal Grammensnummer van *Ons Leven*, dat binnen de kortste keren uitverkocht was en tot twee maal toe diende herdrukt te worden. Een aanplakbrief van het KVHV met als slogan: “*Grammens vrij*” stuitte evenwel op het veto van de vice-rector. Op 24 januari 1950 kwam Grammens onvoorwaardelijk vrij. Dit alles was niet naar de zin van de Waalse studenten. In het Waalse studentenblad *L’Ergot* werden de Vlaamse studenten zwaar op de korrel genomen naar aanleiding van de Ernest Claes-hulde. Tevens begaven de Waalse studenten zich

3. In 1949 waren er 234.759 werklozen in België waarvan in Vlaanderen 67%, in Wallonië 17%, in Brabant 16%. H. TODTS, *Hoop en wanhoop der Vlaamsgezinden*, dl. 1, Leuven, 1961, pp. 251-252.

4. Nieuw leven, in: *Ons Leven*, jg. 61, nr. 2, p. 1; K. VERBERNE, *Commilitones* [...], p. 2.

5. De meeste Franstalige meisjesscholen in Vlaanderen vond men in het katholiek onderwijs. Nieuw leven [...], p. 1; Fit, Rond de taalgrensavond, in: *Ons Leven*, jg. 61, nr. 4, p. 7.

6. Fit, Rond [...], p. 7; Hernieuwde samenwerking te Leuven, in: *De Vlaamse Linie*, 24 februari 1950.

7. L. JANSSENS, Heilig Jaar en sanering van de repressie, in: *Ons Leven*, jg. 61, nr. 4, pp. 3-4; De Leuvense studenten formuleren de amnestie-eis, in: *De Standaard*, 13 december 1950; M. COPPIETERS en W. LUYTEN, *Amnestie*, in: *Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, dl. 1, Tielt-Utrecht, 1973, p. 95; R. DERINE, *Repressie zonder maat of einde*, Leuven, 1978, pp. 160-161.

in stoet naar de rector om er te protesteren tegen professor Leo Van der Essen, secretaris-generaal van de universiteit, omdat deze zich in zijn nieuwjaarsboodschap bij de actie van het Verbond voor de vrijlating van Grammens had aangesloten.⁸

Op 1 maart 1950 beloofde verbondspraeses Luc Verstraeten aan de leden van het IJzerbedevaartcomité dat de hoogstudenten niet zouden ontbreken bij de heropbouw van de nieuwe IJzertoren. Samen met het KVHV-Gent, het Katholiek Studentencorps (KSC)-Brussel en de Vikings-Antwerpen richtte het KVHV-Leuven tijdens de zomervakantie een veertiendaags werkkamp in te Diksmuide, ter voorbereiding van de 23e IJzerbedevaart. De 'Werkkampen der Vlaamse Hoogstudenten' zouden een jaarlijkse traditie worden, die de hele jaren vijftig door zou blijven bestaan.⁹

Op het einde van het academiejaar 1949-1950 kon het KVHV met tevredenheid op het afgelopen verbondsjaar terugblikken. In de schoot van de KVHV-leiding had het wantrouwen plaats gemaakt voor een geest van begrijpende samenwerking. De studentenmassa schonk het Verbond opnieuw krediet en de verbondvergaderingen kenden opnieuw een ruime belangstelling. Toch was het KVHV nog ver verwijderd van de grote massabeweging, die het vóór de Tweede Wereldoorlog was geweest. Van groot belang voor de verbondswerking was de financiële sanering van het KVHV. De grote schuldenlast van de voorgaande jaren werd omgebogen tot een schuchter actief.¹⁰

Wrijvingen met de Waalse studenten en met de academische overheid

In de zomer van 1950 kende de Koningskwestie haar ontknoping. Op 12 maart van dat jaar had de Belgische bevolking zich in een referendum uitgesproken over de terugkeer van koning Leopold III: 57,7% was voor de terugkeer, 42,3% was tegen. De stemmen waren ongelijk verdeeld: in Vlaanderen was 72% voor, in Brussel 48%, in Wallonië 42%. Bij de parlementsverkiezingen van 4 juni 1950 behaalde de CVP de volstreekte meerderheid in beide kamers en vormde een homogene CVP-regering. Op 20 juli werd in de kamer een motie goedgekeurd

8. Fit, Rond [...], p. 7; Hernieuwde samenwerking [...]; Speciaal Grammensnummer *Ons Leven*, jg. 61, januari 1950.

9. Oproep, in: *Ons Leven*, jg. 61, nr. 6, p. 6; AMVS, KVHV-archief, map Werkkamp der Vlaamse Hoogstudenten Diksmuide.

10. STUDAX HONESTUS, Balans, in: *Opstanding*, jg. 2, 7 januari 1950, nr. 1; K. VERBERNE, *Commilitones [...]*, p. 2; L. VERSTRAETEN, Leuven 1949-1950, in: *Ons Leven*, jg. 61, nr. 6, p. 13.

waarin werd vastgesteld dat de onmogelijkheid tot regeren voor Leopold III ten einde was. Op 22 juli keerde de koning naar Laken terug. De volgende dagen organiseerden de socialisten en de communisten stakingen en onlusten, die vooral in Wallonië tot uitbarstingen van geweld leidden, waarbij drie anti-Leopoldistische manifestanten te Grâce-Berleur door de rijkswacht werden doodgeschoten. Om een verzoening tot stand te brengen gaf de koning in de nacht van 31 juli op 1 augustus 1950 zijn voornemen te kennen: hij zou zijn koninklijke prerogatieven aan zijn oudste zoon, kroonprins Boudewijn overdragen.¹¹

De ontknoping van de Koningskwestie was een zware ontgoocheling voor vele vlaamsgezinden. Meer dan ooit hadden zij de indruk dat, wanneer het erop aan kwam, de Vlaamse democratische meerderheid moest zwichten voor het straatgeweld van de Waalse socialisten. Velen hadden het gevoel dat de eenheidsstructuur van de staat onhoudbaar was geworden en zij werden voorstander van structuurhervormingen.¹² Op de eerste verbondsvergadering van het jaar 1950-1951 verklaarde KVHV-praeses Jef Den Haerynck dat de studie van het federalisme voor het komende jaar één van de voornaamste actiepunten van het Verbond zou zijn. Ook in *Ons Leven* wees Raymond Derine op de noodzaak om een klaar inzicht te verkrijgen in het federalisme. Vooral een vorm van culturele en administratieve scheiding leek hem het bestuderen waard.¹³

Een ander gevolg van de ontknoping van de Koningskwestie was dat het Verbond zich veel radicaler ging opstellen. In *Ons Leven* weerklonk strijdlustige taal. Hoofdredacteur Fernand Van Damme schreef: "*Wij eisen desnoods met ruitentikkerij, de wet op de vervlaamsing van het bedrijfsleven!*" en "*We moeten eisen, betogen, desnoods naar Brussel gaan tot dat we concrete verwezenlijkingen voor ogen krijgen. Op dit ogenblik moet de strijdvaardigheid van de Vlaamse jeugd tot de ministeriële kabinetten doordringen. Onze taak is er geen van pacificatie, het is een strijdende!*"¹⁴ Ook Derine wees erop dat, wilden de Vlamingen hun rechten bekomen, zij naar het voorbeeld van de Walen hun eisen dienden kracht bij te zetten door manifestaties en door stemming te verwekken. Hij verwees naar de toestand vóór 1940, toen de rumoerige oppositie van de Vlamingen tot het totstandkomen van de taalwetten had geleid.¹⁵ Ook de eerste verbondsvergadering

11. Op 10 augustus 1950 werd prins Boudewijn tot 'koninklijke prins', plaatsvervanger van zijn vader, aangesteld. Op 16 juli 1951 deed Leopold III afstand van de troon en werd hij opgevolgd door zijn zoon Boudewijn. T. LUYKX, *Politieke geschiedenis van België*, dl. 2, Amsterdam-Brussel, 1986, pp. 403-404.

12. H. TODTS, *Hoop [...]*, pp. 192 en 219-221.

13. Ondubbelzinnige houding van het KVHV, in: *De Standaard*, 7 oktober 1950; R. DERINE, Voor de liefhebbers van een programma, in: *Ons Leven*, jg. 62, nr. 1, p. 7.

14. F. VAN DAMME, Onze taak, in: *Ons Leven*, jg. 62, nr. 1, p. 2.

15. R. DERINE, Voor de liefhebbers [...], p. 7.

verliep in een strijdlustige sfeer. Na afloop stapten achthonderd studenten achter de Leeuwenvlag door de Leuvense straten. “Sommige Waalse studenten konden hun oren moeilijk gewennen aan het spontane ‘amnestie’ en ‘Romsée vrij’ geroep. Doch het Verbond trok voorbij [...] machtiger dan ooit en [...] meerderwaardig. De eis klonk hard en vast. Of zou men de Vlamingen het recht ontzeggen, wat men als gunst aan revolutionairen aanbood ...?”, aldus *De Standaard*.¹⁶

Van de actie voor amnestie zou het KVHV dat jaar zijn belangrijkste strijdplan maken. Van 11 tot 15 december 1950 organiseerde het Verbond een propaganda-week voor amnestie. Deze week werd op maandag 11 december geopend met een verbondsvergadering in de grote aula. Naast de professoren Magister L. Janssens, K. Pinxten en R. Van Cauteren waren ook Herman Wagemans (KVHV-praeses 1939-1940), die als advocaat verschillende repressiedossiers had verdedigd, en de weduwe van Theo Brouns, de in 1946 terechtgestelde VNV-gouwleider van Limburg, aanwezig. Als spreker trad CVP-senator Jozef Custers (KVHV-praeses 1927-1928) op.¹⁷ Hij dankte het KVHV-Leuven voor zijn actie voor amnestie en noemde het vermeldenswaard dat “deze studentengeneratie amnestie eiste voor vele van haar oud-praesides en leden welke voor twintig jaar zelf actief in de amnestiestrijd stonden ten voordele van de activisten”.¹⁸ Custers besloot zijn rede met de eis voor “absolute politieke amnestie”. Na de vergadering trokken honderden Vlaamse studenten door Leuven met toortsen achter een amnestie-spandoek. Na afloop van de betoging begaven de studenten zich naar de Leuvense hoofdgevangenis, waar zij op de deur klopten, aanbelden en liederen zongen onder het roepen van “Romsée vrij!”.¹⁹

De amnestie-actie van het KVHV stuitte op het verzet van de Fédération Wallonne, de Waalse studentenkoepel te Leuven, die met een algemene staking dreigde. In een motie stelde de Fédération Wallonne dat de amnestiebetogingen

16. Ondubbelzinnige houding van het KVHV, in: *De Standaard*, 7 oktober 1950. Gerard Romsée kwam uit de vooroorlogse KVHV-generatie. Tijdens de Leuvense studentenrevolte van 1924-1925 was hij samen met de andere Vlaamse studentenleiders Paul Beeckman en Tony Herbert van de Universiteit gezonden. Tijdens de bezetting was Romsée van april 1941 tot september 1944 secretaris-generaal van Binnenlandse Zaken en Volksgezondheid. Na de oorlog werd Romsée eerst tot levenslang, later tot 20 jaar veroordeeld. Hij kwam vrij in de loop van 1951. M. VAN DEN WIJNGAERT, *Romsée, Gerard*, in: *Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, dl. 2, Tiel-Utrecht, 1975, pp. 1352-1353; E.J. RASKIN, *Gerard Romsée: Een ongewone man, een ongewoon leven*, Antwerpen-Baarn, 1995.

17. Jozef Custers, die reeds vóór de oorlog lid was van het Vlaams Nationaal Verbond (VNV), was van 1942 tot 1944 secretaris-generaal voor de Wederopbouw. In 1949 werd hij als Vlaams-nationalistische verruimingskandidaat op de CVP-lijst verkozen.

18. De Leuvense studenten formuleren de amnestie-eis, in: *De Standaard*, 13 december 1950.

19. De Leuvense Studenten [...].

het werk waren van “*een kleine minderheid van extremisten*”. Het KVHV wees er echter op dat zijn standpunt in verband met amnestie bij het begin van het academiejaar door het Leuvens Studentencorps (LSC), dat alle Vlaamse studenten in Leuven groepeerde, was bijgetreden. Ten gerieve van de Waalse studenten werd een voorlichtingsvergadering belegd over het repressieprobleem in Vlaanderen.²⁰ Ook de academische overheid was allesbehalve opgezet met de acties van het Verbond rond amnestie en de herrie met de Walen, die er het gevolg van was. Het KVHV zag zich genoodzaakt in te binden en gaf rector H. Van Waeyenbergh de verzekering dat het de vaste wil was van de verbondsleiding het amnestieprobleem en de repressie als zodanig niet meer opnieuw in publieke vergadering te behandelen. Toen het Verbond echter het plan opvatte om in januari 1951 Hendrik Borginon uit te nodigen, gaf de rector opnieuw tegenkanting. Van Waeyenbergh deelde verbondspraeses Jef Den Haerynck mee dat een “*huidig*” optreden van Borginon niet opportuun was en dat hij sterk de indruk had dat het er het KVHV om te doen was enkel en alleen diegenen, die “*iets op hun kerfstok hadden*”, op de verbondsvergaderingen uit te nodigen. Om de Universiteit niet in moeilijkheden te brengen, besloot het Verbond de vergadering met Borginon niet in een universiteitslokaal te laten doorgaan.²¹

De eenheid opnieuw bedreigd?

De nieuwe radicaal-Vlaamse koers van het KVHV en de daaruit voortvloeiende wrijvingen met de academische overheid zouden ook in het Verbond voor spanningen zorgen. In april 1951 gaven Hugo Schiltz en Raymond Derine zonder medeweten van de redactie en de verbondspraeses een eigen nummer van *Ons Leven* uit. In het (niet ondertekende) hoofdartikel “*De oude gewaden zijn afgelegd ...*” lichtten zij hun opzet toe. Ze wezen erop dat, nadat twee jaar geleden een korte paasrevolutie de schrijnende wit-zwart tegenstelling te Leuven had weggeveegd en de eensgezindheid had teruggebracht in het Verbond, thans opnieuw een splitsing het KVHV bedreigde. Hierbij alludeerden zij op de commotie rond een recent

20. Waalse herrie tegen amnestie te Leuven, in: *De Standaard*, 17 december 1950.

21. AMVS, KVHV-archief, Brief van Jef Den Haerynck aan rector H. Van Waeyenbergh, 13 januari 1951. Hendrik Borginon had als student een leidende rol gespeeld in de frontbeweging aan de IJzer tijdens de Eerste Wereldoorlog. In 1918-1919 was hij hoofdredacteur van *Ons Leven*. Tijdens het interbellum zetelde hij in het parlement als Vlaams-nationalistisch volksvertegenwoordiger, eerst voor de Frontpartij, later voor het VNV. In 1941 werd hij commissaris voor de grote agglomeraties. Na de oorlog werd Borginon tot twintig jaar veroordeeld. In 1949 kwam hij vrij. G. DURNEZ, *Borginon, Hendrik*, in: *Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, dl. 1, Tielt-Utrecht, 1973, pp. 213-216.

incident, waarbij kamervoorzitter Frans Van Cauwelaert op een verbondsvergadering was uitgefloten.²² Om de noodzakelijke eenheid te redden, hadden zij het initiatief genomen tot dit 'revolutionair' *Ons Leven*-nummer. Hun plan was tweeledig. Ten eerste wilden zij trachten de Vlaamse strijd in te schakelen in het huidige tijdsgebeuren: "*Wij moeten de Vlaamse beweging h erdenken voor onze tijd.*" Hiertoe waren een klaar actieprogramma en een aangepaste methodiek noodzakelijk. Ten tweede wensten zij een eerlijk en open studentenleven te bewaren.²³

Hoewel de initiatiefnemers van dit 'clandestiene' *Ons Leven*-nummer zich opwierpen als de 'verdedigers van de eendracht', die zich boven de twee rivaliserende politieke groepen stelden, waren zij wel degelijk bij de ontwikkeling van het 'conflict' betrokken.

Ondervraagd over de bedoeling van hun opzet, verklaarde Schiltz in april 1988 aan Koen Jongbloet, auteur van *Honderd jaar Ons Leven; De geschiedenis van een Leuvens studententijdschrift (1932-1974)*, dat er zich tussen de naoorlogse, meer Belgische strekking en de traditionele Vlaams-nationalistische groep rond De Kegelaar een informele kern had ontwikkeld rond hemzelf en Derine, met o.a. Karel Verberne en Jaak Bogaert. De mensen van deze informele kern deelden de vlaamsgezinde radicaliteit van de Kegelaars, maar wilden de Vlaamse beweging op een andere leest schoeien en haar een vernieuwde onderbouw bezorgen. De uitgave van het alternatieve *Ons Leven*-nummer had tot doel gehad via een schokeffect de evolutie naar een nieuwe Vlaamse radicaliteit aanzienlijk te versnellen en de dialoog over een nieuwe Vlaamse beweging mogelijk te maken.²⁴ Daarnaast streefden Schiltz en Derine met hun opzet echter nog iets anders na: het ontslag van *Ons Leven*-hoofdredacteur Fernand Van Damme.

Van Damme werd beschouwd als de vertegenwoordiger van de eerder Belgisch-gerichte strekking in het Verbond. Hij was op kamers in het Karel de Goede Huis aan de Koning Albertlaan 36 in Leuven. Naast Vlaamse studenten logeerden hier ook verschillende Franssprekende aristocratische studenten, die contact zochten met de Vlamingen. Voor hen gold het devies dat "*een edelman het nationale [= ganse] land moest dienen, wilde hij zijn hoge functie en graad behouden*". Zij legden zich daarom ook de regel op om altijd Nederlands te spreken met de Vlaamse studenten. Van Damme wilde deze edellieden in contact brengen met de Vlaamse bewe-

22. Zij schreven: "*De triestige felicitatie-oorlog tussen de 'Clauwaerts' en de 'Cauwelaerts' is een waarschuwing geweest voor de toekomst.*" De oude gewaden zijn afgelegd ..., in: *Ons Leven*, jg. 62, nr. 7, p. 1.

23. De oude gewaden [...], in: *Ons Leven*, jg. 62, nr. 7, p. 1.

24. K. JONGBLOET, *Honderd jaar Ons Leven. De geschiedenis van een Leuvens studententijdschrift (1932-1974)*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, KULeuven, Departement moderne geschiedenis, 1988, pp. 52-53.

ging in de hoop dat er hieruit ‘Vlaamse roepingen’ bij de Belgische adel zouden ontstaan. In KVHV-kringen werd er op dit initiatief echter neergekeken en had men het smalend over het ‘Maison Karel de Goede’ (op zijn Frans uitgesproken).²⁵ Daarnaast was Van Damme ook duidelijk partijpolitiek geïnteresseerd in de richting van de CVP.²⁶ Het zag ernaar uit dat hij voor Schiltz en Derine een obstakel vormde op de weg van het politiek Vlaams-nationalisme, die zij voor het KVHV voorbehielden. Toch kan men niet stellen dat *Ons Leven* onder hoofdredacteur Van Damme (1949-1951) een uitgesproken Belgisch-gerichte toon aansloeg. Sommige van zijn hoofdartikels gaven zelfs blijk van een grote Vlaamse strijd lust.²⁷ Het lijkt ons dan ook niet uitgesloten dat naast de politieke tegenstellingen ook een persoonlijke tweespalt tussen Schiltz en Van Damme een rol speelde in het conflict, zoals Lode Franssens later in een lustrumnummer schreef.²⁸ De uitgave van het clandestiene nummer van *Ons Leven* kwam op vrijdag 20 april 1951 ter sprake op een woelige verbondsraad, waar Schiltz en Van Damme tegenover elkaar kwamen te staan.²⁹ Verontwaardigd over het hele gebeuren, schreef Van Damme de dag nadien een brief aan rector Van Waeyenbergh, waarin hij een relaas bracht van de feiten: “Voor de Verbondsraad van vrijdag 20 april werd gezegd dat het de bedoeling was de extremisten van beide richtingen [Van Damme en Schiltz] ontslag te zien nemen.³⁰ Hugo Schiltz heeft dit stuk comédie goed doorgespeeld en verklaarde zich te onderwerpen aan dit voorstel (dat van hem uitging...).”³¹ Hierdoor voelde Van Damme, die slechts de ochtend nadien zou te weten komen dat ook Schiltz bij de uitgave van het clandestiene nummer betrokken was, zich moreel

25. Interview van de auteur met Luc Van der Hauwaert, Leuven, 26 juni 1990. Van der Hauwaert was hoofdredacteur van *Ons Leven* in 1951-'52; Interview van de auteur met Jaak Van Passel, 5 juli 1990. Van Passel was KVHV-praeses in 1953-'55; Voor het Karel de Goede Huis verwijzen we ook naar A. SCHRAMME, *De Universitasbeweging (1940-1960)*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, KULeuven, Departement moderne geschiedenis, 1985, p. 33.

26. Zijn vader was trouwens CVP-schepen in Brugge. Fernand Van Damme zou later eveneens in de CVP-politiek gaan. Interview van de auteur met Luc Van der Hauwaert, Leuven, 26 juni 1990.

27. O.a. F. VAN DAMME, Onze taak, in: *Ons Leven*, jg. 62, nr. 1, pp. 1-2.

28. L. FRANSENS, 65 jaar geschiedenis van Ons Leven, in: *Ons Leven*, jg. 65, 1 mei 1954, nr. 24, p. 22.

29. De Verbondsraad was zowat het “consultatieve en legislatieve” orgaan van het KVHV. Hij was samengesteld uit de verbondsleiding, de leiders van de culturele en politieke onderafdelingen van het KVHV, de praesides van de gilden en vertegenwoordigers van andere studentenorganisaties. Jaarlijks koos de Verbondsraad de praeses.

30. We konden niet achterhalen wie dit voorstel formuleerde. Ongetwijfeld ging het om iemand van de “informele kern”, waarschijnlijk R. Derine of J. Bogaert. T. PENNING, 5 jaar geleden, in: *Ons Leven*, jg. 69, nr. 21, p. 18.

31. Hugo Schiltz was voorzitter van de Europa-kring. In die hoedanigheid zetelde hij in de Verbondsraad.

verplicht om eveneens zijn ontslag in te dienen. Hij deed dit echter “niet zonder geprotesteerd te hebben tegen het afschuwelijke procédé”. Daarop nam ook verbondspraeses Den Haerynck ontslag uit solidariteit met zijn hoofdredacteur en omdat hij – volgens Van Damme – “gedégouteerd was door de houding van hogervernoemde heren [Schiltz en Derine], die sedert een paar jaren de meeste posten stelselmatig en met alle middelen door hun politieke vrienden hebben doen bezetten.”³²

Het hele opzet van Schiltz en Derine was uiteindelijk een manoeuvre om een politieke tegenstander uit te schakelen; zo zou voor het volgende academiejaar opnieuw een radicaal-Vlaamse verbondstop kunnen verkozen worden.³³ Als praeses voor 1951-1952 werd Toon Pennings verkozen. Deze keuze kwam voor velen als een verrassing, aangezien Pennings in brede studentenkringen zo goed als onbekend was.³⁴ Pennings zou later in een lustrumnummer van *Ons Leven* verklaren dat hij “dankzij enkele machinaties van de eminente samenzweerders Mon Derine en Jaak Bogaert in de nog warme praeseszetel” had kunnen klimmen.³⁵ De – al dan niet geveinsde – vrees van de ‘samenzweerders’ voor een nieuwe tweespalt werd geen bewaarheid. Een paar maanden later, in oktober 1951, zou Derine immers in *Ons Leven* schrijven dat er in de afgelopen twee jaren geen enkel conflict meer tot uiting was gekomen tussen wat een ongenueanceerde veralgemening ‘wit’ en ‘zwart’ genoemd had. “De klassieke botsing tussen zogenaamde minimalisten en extremisten is hierop uitgelopen dat de twee strekkingen als categorie verdwenen zijn”, aldus Derine.³⁶

32. Uit deze laatste uitlating bleek alleszins dat Van Damme helemaal niet opgezet was met de politieke rol die Schiltz en Derine in het Verbond speelden. AMVS, KVHV-archief, Brief van F. Van Damme aan H. Van Waeyenbergh, 21 april 1951. Drie dagen later zou Van Damme opnieuw een brief schrijven naar de rector waarin hij de inhoud van zijn eerste brief bevestigde, maar de rector tevens verzocht om de namen die hij had vermeld van diegenen, “die sinds meer dan een jaar achter de schermen de zaken leidden”, te vergeten. “Het lijkt mij immers niet fatsoenlijk medestudenten over te dragen”. De mededeling van deze namen was gebeurd in een vlaag van “diepe verontwaardiging, nadat ik de feitelijke toedracht van de zaken zaterdagmorgen vernomen had”. De voornaamste bedoeling van zijn schrijven was uiteindelijk de verdediging op zich te nemen van zijn praeses, die “in niets kon worden verantwoordelijk gesteld voor de moeilijkheden, die gedurende het afgelopen jaar zijn opgerezen tussen de academische overheid en het Verbond”. AMVS, KVHV-archief, Brief van F. Van Damme aan H. Van Waeyenbergh, 24 april 1951.

33. K. JONGBLOET, *Honderd jaar [...]*, p. 53. Het ontslag van Schiltz was van weinig belang, omdat hij dat jaar toch afscheid nam van het studentenleven – hij vervulde het daaropvolgende jaar zijn legerdienst. Van Damme daarentegen zou nog tot 1954 in Leuven blijven. In het KVHV zou hij echter geen rol meer spelen.

34. Interview van de auteur met Jaak Van Passel, Leuven, 5 juli 1990.

35. T. PENNING, 5 jaar [...], p. 18.

36. R. DERINE, Gewetensonderzoek, in: *Ons Leven*, jg. 63, nr. 1, p. 10.

Uit dit alles blijkt de grote rol, die Schiltz en Derine achter de schermen hebben gespeeld. In 1987 verklaarde Schiltz in een interview met *Ons Leven* hierover: “Ik behoorde tot een groep mensen, die op het Verbond opnieuw een radicale Vlaamsgezinde stempel wilden drukken. [...] Naar buiten toe hielden we ons gedeisd om het Verbond niet direct te compromitteren, maar binnenin werkten we een geleidelijke mentaliteitswijziging in de hand, ondermeer door een klandestien nummer van *Ons Leven* te publiceren [...] Dat alles resulteerde in een soort van staatsgreep, maar ook daarna schoven we aanvankelijk meer gematigde figuren naar voor, die aanvaardbaar waren voor de brede studentenmassa.”³⁷

Het streven van Schiltz en Derine lag in de lijn van hetgeen De Kegelaar de voorgaande jaren gepresteerd had. Ook na Pasen 1949 zette De Kegelaar zijn tactiek van infiltratie verder en kregen de leden de opdracht om posten in de studentenverenigingen te ‘veroveren’, met de bedoeling de Leuvense studentenbeweging weer in Vlaams-nationalistische richting te stuwten.³⁸ Gedurende de periode 1949-1951 werd de grootste rol achter de schermen in het KVHV echter gespeeld door de ‘informele kern’ rond Schiltz en Derine. Hoogstwaarschijnlijk werkten die laatsten hiervoor samen met mensen uit de volkskunstgroep, daar zij allen uiteindelijk toch hetzelfde doel nastreefden. Verscheidene figuren, die door Schiltz en Derine naar voor werden geschoven, waren lid van De Kegelaar. Stippen wij trouwens aan dat van 1950 tot 1955 alle verbondspraesides uit De Kegelaar kwamen: Jef Den Haerynck, Toon Pennings, Rik Seghers en Jaak Van Passel. Die mensen waren overtuigde flaminganten, al kwamen zij niet direct uit een traditioneel Vlaams-nationalistisch milieu. Zij zouden het KVHV opnieuw een radicaal-vlaamsgezinde koers doen varen, maar met eigentijdse accenten. Zo legde Toon Pennings sterk de nadruk op het economisch flamingantisme.³⁹

In het begin van de jaren vijftig leverde De Kegelaar de praesides van verschillende studentenverenigingen: Dries Van Steen, voorzitter van de Universitaire Missie en Eenheidsactie (UMEA) (1951-1952) en Herman Desmedt, praeses van de Confederatie der Leuvense Faculteitskringen (CLF) van 1950 tot 1952. Ook Ward Tielemans, voorzitter van het Hoogstudentenverbond voor Katholieke Actie (HVKA) 1950-1951 en praeses van het (overkoepelende) Leuven Student-

37. Interview met Hugo Schiltz, in: *Ons Leven*, jg. 99, september 1987, nr. 1, p. 6. Het valt trouwens op dat noch Schiltz, noch Derine ooit een vooraanstaande functie hebben bekleed in het KVHV. Zij oordeelden het immers geraadzaam om van achter de schermen mensen naar voren te schuiven, die niet alleen politiek betrouwbaar, maar ook – in tegenstelling tot henzelf – aanvaardbaar waren in brede verbondskringen. Interview van de auteur met Luc Van der Hauwaert, Leuven, 26 juni 1990; Interview van de auteur met Jaak Van Passel, Leuven, 5 juli 1990.

38. Interview van de auteur met Jaak Van Passel, Leuven, 5 juli 1990.

39. Interview van de auteur met Jaak Van Passel, Leuven, 5 juli 1990; Interview van de auteur met Luc Van der Hauwaert, Leuven, 26 juni 1990.

corps (LSC) 1951-'52, was lid van de volkskunstgroep; evenzo Harry Van der Meulen en Arnold Van Tieghem, respectievelijk LSC-praeses 1952-1953 en 1953-1954. Wanneer de, inmiddels tot Faculteitenkonvent (FK) omgedoopte CLF, zich in 1953-1954 opnieuw in het KVHV inschakelde, stond er met Alex Van Coppennolle eveneens een Kegelaar aan het hoofd van het FK. Merkwaardig is dat vooraanstaande gangmakers van de nieuwe sociale stroming in het Leuvense studentenmilieu zoals Leo Wieërs, Joris Pollers en Toon Swartenbroeckx, ook deel uitmaakten van de Volkskunstgroep.⁴⁰ Naar het midden van de jaren vijftig toe raakte de politieke rol van De Kegelaar echter meer en meer uitgespeeld. De stijlvolle vereniging zou zich nu volledig wijden aan de volkskunst, met een accent op het volksnationale, en zich tot doel stellen “*de liefde voor het Volkse te Leuven en in Vlaanderen wakker te houden.*”⁴¹ Als kern van bewuste flaminganten zou de volkskunstgroep ook de volgende jaren nog een belangrijke steun blijven voor het KVHV.

Groeiende eenheid (1951-1953)

‘Waarheen met onze Vlaamse Studentenbeweging?’

Nu het KVHV opnieuw een uitgesproken en radicaal-vlaamsgezinde koers was gaan varen, de politieke tweespalt, die het naoorlogse Verbond zo had geteisterd, geleidelijk volledig was weggeëbd en de Vlaamse studenten de vereniging opnieuw krediet gaven, kwam het erop aan het Verbond terug te doen uitgroeien tot een massabeweging. Hier stond men duidelijk voor een probleem. De mentaliteit van de studentengeneraties van na de oorlog verschilde immers grondig van de vooroorlogse. Het Vlaams-nationaal bewustzijn, dat de Leuvense studentenbeweging tijdens het interbellum had beheerst, was op dat moment niet meer dominerend aanwezig. Indien het KVHV opnieuw de machtige Vlaamse strijdorganisatie wilde worden van vóór de oorlog, dan was het, gezien de grote maatschappelijke veranderingen, zeker niet aangewezen om zonder meer terug te grijpen naar vooroorlogse denkbeelden en opvattingen. Derine formuleerde het in *Ons Leven* als volgt: “*We moeten zelfstandig oude idealen her-denken volgens realiteiten en noden anno 1951.*”⁴²

40. AMVS, KVHV-archief, lijsten KVHV-Verbondsradaad 1950-1951 en 1951-1952; Interview van de auteur met Jaak Van Passel, Leuven, 5 juli 1990. De nieuwe sociale stroming wilde op een structurele wijze de materiële moeilijkheden aanpakken die sommige studenten hadden bij het bekostigen van hun studies. Mettertijd zou ze uitgroeien tot het studentensyndicalisme.

41. De Kegelaar jubileert, in: *De Standaard*, 11 november 1955.

42. R. DERINE, Gewetensonderzoek, in: *Ons Leven*, jg. 63, nr. 1, p. 10.

Dit her-denken resulteerde in de programmaverklaring “*Waarheen met onze Vlaamse Studentenbeweging?*”, die op 5 maart 1952 werd afgelegd door de praesides van KVHV-Leuven en KVHV-Gent, het Katholiek Studentencorps-Brussel en de Vikings-Antwerpen in naam van hun respectievelijke raden van leiding.⁴³ Op internationaal vlak verklaarden de vier Vlaamse studentenverenigingen zich voorstander van een Europese eenheid, op voorwaarde dat men die wilde laten “*groeien*” en niet wilde “*maken*”, en men rekening zou houden met “*de natuurlijke eis van de verscheidenheid der volkeren*”. Op korte termijn diende de Benelux de eigen aard van de Lage Landen in het éénwordende Europa te vrijwaren. Voor de verre toekomst zou men echter al het mogelijke moeten doen om de verschillende delen van het Nederlandse cultuurgebied daadwerkelijk aan elkaar te snoeren.⁴⁴

Aangaande de nationale vraagstukken werd vooreerst de, ondertussen reeds traditioneel geworden, amnestie-eis gesteld. Daarnaast vroeg men dat België aan het Vlaamse volk de meerderheidspositie zou toekennen waarop het recht had. “*Wij vertrouwen er echter niet op dat wij onze rechten zullen verkrijgen in een volledig unitaristische staat*”, aldus de auteurs van de programmaverklaring. Bijgevolg eisten zij binnen het Belgische staatsverband culturele autonomie. Concreet betekende dit dat het Verbond zich zou inspannen om de splitsing na te streven van alle nationale Belgische organismen, die zich op het binnenlandse vlak met culturele aangelegenheden bezighielden, in twee autonome afdelingen voor de beide landdelen. Verder diende men “*een eigen Vlaamse aristocratie te vormen, die zichzelf niet meer uit het openbare leven schakelt*”.⁴⁵ Op twee jaar tijd was het KVHV geëvolueerd van de studie van het federalisme naar de eis voor culturele autonomie. Tot slot werden er in de programmaverklaring ook nog enkele sociale aspecten van de Vlaamse beweging behandeld. Hierbij wees men op het grote belang dat de democratisering van het onderwijs zou hebben voor de totstandkoming van normale verhoudingen tussen de aantallen van Vlaamse en Waalse studenten en “*om bij de studenten een meer volksverbonden geest binnen te brengen*”.⁴⁶

43. *Waarheen met onze Vlaamse Studentenbeweging?*, in: *Ons Leven*, jg. 63, maart 1952, nr. 5, pp. 1-4.

44. *Waarheen* [...], p. 2.

45. *Waarheen* [...], pp. 2-3.

46. *Waarheen* [...], p. 4. In 1949 had men in *Ons Leven* reeds gewezen op de wanverhouding tussen het aantal Vlaamse en het aantal Waalse studenten en gesteld dat, indien deze toestand niet zou veranderen, de Franstalige overheersing in alle leidende posten van het openbaar, intellectueel en economisch leven in België en in het Vlaamse land zou bestendig worden. J. PETRE, De Vlaamse achterstand in het hoger onderwijs, in: *Ons Leven*, jg. 61, nr. 3, p. 12. In dit artikel werden de gegevens meegedeeld van het Jaarverslag van de Dienst Hogeschoolstatistiek. Hieruit bleek dat van de 18.700 hoogstudenten (universiteiten en hogescholen) er 2/3 in het Frans studeerde. Hieronder ook heel wat Vlamingen om redenen van ‘franskiljonse’ of opportunistische aard.

De programmaverklaring “*Waarheen met onze Vlaamse Studentenbeweging?*” wees erop dat het KVHV-Leuven ernaar streefde om op Vlaams gebied te gaan samenwerken met andere katholieke Vlaamse studentenorganisaties. Die samenwerking kwam ook tot uiting door de inrichting van de jaarlijkse werkkampen der Vlaamse Hoogstudenten in Diksmuide. Vooral met het KVHV-Gent, dat zich sinds de vlaamsgezinde ‘putch’ van Wim Jorissen in 1947 had ontpopt tot een radicale Vlaamse strijdorganisatie, bestonden er nauwe contacten.⁴⁷

Moeizame toenadering tot de oud-studenten

Vanaf 1950 zou het KVHV opnieuw toenadering gaan zoeken tot de vorige studentengeneraties. De oorlog en naoorlogse periode hadden het contact tussen studenten en oud-studenten zo goed als volledig verbroken. Vele oud-praesides van het Verbond en vooraanstaanden uit de vooroorlogse studentenbeweging waren bij de collaboratie betrokken geraakt en hadden te lijden gehad onder de repressie. Daar kwam bij dat de sfeer, die met Carlos Gits in het Leuvense Verbond begon te heersen, zo verschillend was van de vooroorlogse, dat zij er zich niet meer thuis voelden. Het naoorlogse KVHV wenste zich immers volledig te distantiëren van zijn ‘negativistische’ en ‘extremistische’ verleden. Bij een groot deel van de vorige verbondsgeneraties heerste er dan ook een diep wantrouwen tegenover de studenten in het algemeen en het KVHV in het bijzonder.⁴⁸

Wanneer het Verbond in het begin van de jaren vijftig opnieuw een radicaal-Vlaamse koers ging varen, wenste het hierbij te kunnen rekenen op de raad en de ervaring van de vooroorlogse studentenleiders. Het KVHV hoopte op de morele, daadwerkelijke en, in de mate van het mogelijke, ook financiële steun van de oud-studenten.⁴⁹ Daarom werd contact opgenomen met Dr. Mon De Goeyse, stichter van het Seniorenkonvent (1929) en in de jaren dertig praeses van de inmiddels verdwenen Oud-Studentenbond (OSB) van het Leuvense KVHV. De Goeyse was actief in de Brusselse afdeling van het Katholiek Vlaams Oud-Hoogstudentenverbond (KVOHV).⁵⁰

47. Interview met Hugo Schiltz, in: *Ons Leven*, jg. 99, september 1987, nr. 1, p. 6. De Antwerpse Vikings en het Brusselse Katholiek Studentencorps (KSC) zouden zich minder uitdrukkelijk inzake de Vlaamse politiek engageren.

48. STUDAX HONESTUS, Aan U, ex-Lovaniensis, in: *Opstanding*, jg. 1, 12 december 1949, nr. 24.

49. Gezien het feit dat vele repressieslachtoffers waren gebroodroofd en zwaar beboet, was dit laatste evenwel niet direct in grote mate te verwachten. STUDAX HONESTUS, Aan U [...]; T. PENNINGS, Vlaamse strijd of generatiestrijd?, in: *Ons Leven*, jg. 63, nr. 3, p. 3.

50. Het KVOHV – dat geen organisatorische band had met het KVHV – zou op 2 mei 1952 samensmelten met het Vlaams Oud-Hoogstudentenverbond (VOHV) tot het Algemeen Vlaams Oud-Hoogstudentenverbond (AVOHV). Op 3 november 1960 doopte het AVOHV zich om tot

Een poging om naar aanleiding van de viering van vijftig jaar KVHV (december 1951) de band met de oud-studenten te herstellen, mislukte. Vele oud-studenten waren bijzonder gegriefd omwille van de uitlatingen van verbondspraeses Toon Pennings in een interview met *De Standaard* ter gelegenheid van de komende lustrumviering. Hierin had Pennings zich wat smalend uitgelaten over het “vroegere romantisme” en gesteld dat de Vlaamse studenten “wars waren van het vooroorlogse negativisme.”⁵¹ Dit alles had een hele polemiek veroorzaakt, die in de pers werd uitgevochten en waarbij de oud-studenten verklaarden dat zij de indruk hadden in Leuven niet meer welkom te zijn. Zij verweten het Verbond niet vlug en niet kordaat genoeg het radicale pad op te gaan.⁵² Pennings schreef in *Ons Leven* dat de ouderen dienden te beseffen dat de tijd dat het KVHV jaren aan een stuk in conflict kon leven met de academische overheid, voorbij was: “niet omdat wij minder durven dan de oudere generatie, maar omdat wij menen niet voor sensatie, doch voor de Vlaamse zaak te moeten ijveren, en dus sommige vooroorlogse dingen niet kunnen doen, omdat ze helemaal niet meer in het tijds kader passen.”⁵³ In een brief aan De Goeyse schreef Pennings: “Ik zou U vragen dat U niet zou vergeten dat wij zeer weinig kunnen doen, niet omdat wij lauw zijn, maar omdat de studenten, die voor ons een gegeven zijn, lauw zijn.”⁵⁴

Op voorstel van De Goeyse werd besloten om nog tijdens dat academiejaar (1951-1952), ter gelegenheid van het jaarlijkse Vlierbeekfeest van de studenten, een oud-studentendag te organiseren. Het KVHV wenste het hier voorlopig slechts bij een studentikoos contact te houden “ten einde de mensen te verzoenen, die nog moesten verzoend worden.” Verschillende oud-studenten echter vroegen om aan het Vlierbeekfeest ook een ernstige vergadering te koppelen, waar onder meer over de doelstellingen van het Verbond van gedachten zou gewisseld worden. De verbondsleiding stond zeer huiverachtig tegenover die suggestie. Zij vreesde immers dat dit tot zeer hoogoplopende discussies zou leiden tussen de beide generaties enerzijds en met bepaalde prominenten anderzijds. In een brief aan De Goeyse uitte Pennings zijn vrees: “Ik vraag me af wat er zou gebeuren als iemand het in zijn hoofd zou halen – iets wat ons niet onmogelijk lijkt – van dhr. Van Cauwelaert of Mgr. de rector even de waarheid te zeggen of ten minste onaangename allusies te maken. Wij zouden gedwongen zijn die man tot de orde terug te roepen. De stemming zou er hopeloos door

het – thans nog bestaande – Verbond der Vlaamse Academics (VVA). P. CARPENTIER, F. VAN DER ELST, P. BEECKMAN, *Verbond der Vlaamse Academics*, in: *Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, dl. 2, Tiel-Utrecht, 1975, pp. 1737-1739.

51. Het KVHV 50 jaar, in: *De Standaard*, 9 oktober 1951.

52. Driegdraad, in: *De Standaard*, 6 december 1951; SCRUTATOR [= MAX WILDIERS], Na de Verbondsfeesten, in: *De Standaard*, 11 december 1951; T. PENNING, 5 jaar [...], p. 18.

53. T. PENNING, Vlaamse strijd [...], p. 3.

54. AMVS, KVHV-archief, Brief van T. Pennings aan M. De Goeyse, 30 april 1952.

verbrod worden."⁵⁵ In de uitnodiging aan de oud-leden werd dan ook uitdrukkelijk gevraagd om de gedachtenwisseling te beperken tot de leden van het huidige Verbond.⁵⁶

De oud-studentendag van 22 mei 1952 kon beslist een succes genoemd worden. Waren o.a. aanwezig: Ernest Claes, Piet Meuwissen (praeses 1932-1934), Willem Melis (*Ons Leven*-hoofdredacteur 1929-1930), Wagemans, De Goeyse, M. De Brabanter (praeses 1942-1943), Custers.⁵⁷ Het Verbond werd er geprezen en de aanwezigen spraken er hun vreugde uit over het feit dat ze elkaar in zo ruime mate geestdriftig vonden voor de Vlaamse zaak.⁵⁸

Ook in 1953 zou ter gelegenheid van het Vlierbeekfeest een oud-studentendag georganiseerd worden. Ernest Claes (*Ons Leven*-hoofdredacteur 1909-1910) en Mon De Goeyse deden er het voorstel om een Comité van representatieve oud-Lovanienses op te richten, dat de contacten tussen de afgestudeerden en de studenten zou dienen te bevorderen en zo het Verbond zou steunen, echter zonder de bedoeling een soort van voogdij uit te oefenen.⁵⁹ Het zou evenwel nog tot 1956 duren vooraleer de Oud-ledenorganisatie (OLO) van het KVHV werd opgericht. Ondertussen was het contact met de oud-studenten hersteld.

College-actie en vorming

De opeenvolgende verbondsleidingen mochten dan al sinds 1949 opnieuw in handen van radicaal-vlaamsgezinde studenten zijn, het weer inschakelen van de studentenmassa in de Vlaamse strijd zou opnieuw een moeizaam proces worden. Van een Vlaamse overtuiging was bij de meeste studenten niet veel te merken. In de verklaring "*Waarheen met onze Vlaamse Studentenbeweging?*" klaagde men: "*Wij geloven echter dat de nodige begeesting ontbreekt die zo eigen is aan de jeugd. Slechts langzaam komen de huidige jeugdleiders los van de opvatting dat de Vlaamse zaak eigenlijk een gewonnen zaak is en de Vlaamse Beweging een folkloristische eigenaardigheid uit het verleden.*"⁶⁰

55. AMVS, KVHV-archief, Brief van T. Pennings aan M. De Goeyse, 30 april 1952.

56. AMVS, KVHV-archief, Uitnodiging voor de oud-studentendag, 10 mei 1952. De vrees van Pennings zou wat voorbarig zijn. De gangmakers van de Belgisch-gerichte koers van het naoorlogse Verbond, zoals C. Gits en R. Fieuw, zouden zich immers niet meer inlaten met het KVHV. De rector weigerde aanwezig te zijn wegens de medewerking van de oorlogspraesides aan het initiatief. AMVS, KVHV-archief, Brief van H. Van Waeyenbergh aan T. Pennings, 30 april 1952.

57. Voor Jozef Custers, zie voetnoot 16.

58. Van Scherpenhevel tot Vlierbeek, in: *De Standaard*, 24 mei 1952.

59. AMVS, KVHV-archief, "*Verslag der bespreking over de Verbondswerking*", 14 mei 1953; Het Verbondsjaar in vogelvlucht, in: *Ons Leven*, jg. 64, mei 1953, nr. 6, p. 180; Van Ruusbroec tot Pallieter, in: *De Standaard*, 16 mei 1953.

60. Waarheen [...], p. 4.

Als een van de voornaamste oorzaken voor het gebrek aan inzicht van de studenten in de Vlaamse beweging, zag men het ontbreken van een “*nationalistische jong-studentenbeweging (zoals destijds het AKVS)*.”⁶¹ Het KVHV was echter realistisch genoeg om te beseffen dat het in het leven roepen van een nieuwe – op de eerste plaats Vlaams-strijdende – studentenbeweging, gezien het machtsmonopolie van de katholieke jeugdbewegingen (KSA, VVKS, Chirojeugd), niet meer mogelijk was.⁶² In *Ons Leven* schreef Derine: “*Vele nationalisten zijn het AKVS-verdriet nooit te boven gekomen en blijven wachten op de opstanding van een Blauwvoeterij. [...] Elke poging tot heropricting tegen de bestaande jeugdgroepen in, moet faliekant uitlopen en bovendien zou men de jongeren een ondiens bewijzen door spijtige gezags- en gewetensconflicten te doen herleven.*”⁶³ Dat nam niet weg dat men ervan overtuigd was dat er iets moest gedaan worden om de jeugd weer vlaamsbewust te maken, en men derhalve toenadering diende te zoeken tot de scholieren. Tijdens het academiejaar 1950-1951 werd binnen het Verbond de college-actie gesticht. Er was uiteraard geen sprake van dat KVHV zich openlijk als studentenvereniging in contact zou stellen met de colleges. Dit zou waarschijnlijk tot wantrouwen leiden bij de schooldirecties. Men moest de jong-studenten op een andere manier trachten te bereiken. Op de bijeenkomst van de verbondsleiding op 2 augustus 1951 werd besloten bij een andere traditie aan te sluiten: de uitgave van een collegeblad. Vic Anciaux, voorzitter van de college-actie, zou zich met de verspreiding belasten, terwijl Luc Lambrechts, de praeses Kring Vorming, de redactie onder zijn

61. J. DE MEESTER, Voorwoord, in: *Ons Leven*, jg. 64, oktober 1952, nr. 1, p. 2; AMVS, KVHV-archief, Brief van T. Pennings aan E. Van Herzele, 22 juni 1951. De katholieke Vlaamse scholieren- of jong-studentenbeweging was in de jaren 1870 ontstaan aan de Westvlaamse colleges, en had er een sterke impuls gekregen door de Blauwvoeterij van Albrecht Rodenbach. De collegebonden werden in 1903 samengebundeld in het Algemeen Katholiek Vlaams Studentenverbond (AKVS). De scholierenbeweging (AKVS) en de studentenbeweging (KVHV) vulden elkaar zeer goed aan, hetgeen de continuïteit van de (ganse) beweging ten goede kwam. Toen in de jaren twintig het AKVS in navolging van het KVHV een uitgesproken Vlaams-nationalistische koers ging varen, werd dit door het episcopaat beschouwd als een bedreiging van de positie van de katholieke partij en dus ook van de kerk in Vlaanderen. In het conflict met de kerkelijke overheid moest de scholierenbeweging het onderspit delven. Wat er omstreeks 1930 nog overbleef van het AKVS zou de volgende jaren ten prooi vallen aan ideologische verdeeldheid. In diezelfde periode nam in een aantal provincies de Katholieke Studentenactie (KSA) de Vlaamse component van de oude jong-studentenbeweging over, zij het zonder anti-Belgicisme of uitgesproken politiek Vlaams-nationalisme. Voor meer gegevens verwijzen we naar: L. GEVERS, *Bewogen Jeugd. Ontstaan en ontwikkeling van de katholieke Vlaamse studentenbeweging (1830-1894)*, Leuven, 1987; L. VOS, *Bloei en ondergang van het AKVS. De geschiedenis van de Katholieke Vlaamse Studentenbeweging 1914-1935*, Leuven, 1982.

62. AMVS, KVHV-archief, Brief van T. Pennings aan E. Van Herzele, 22 juni 1951.

63. R. DERINE, Gewetensonderzoek [...], p. 20.

hoede nam.⁶⁴ Er werd beslist voorlopig enkel een gelegenheidsblad voor het Guldensporenjaar 1952 uit te geven.⁶⁵ Het tijdschrift kreeg dan ook de zeer toepasselijke naam *De Goedendag*. De voornaamste bedoeling van *De Goedendag* was opnieuw een radicale vlaamsgezindheid te verwekken bij de scholieren. “*Wij willen dit jaar, het Gulden-Sporenjaar, voor gans Vlaanderens jeugd verzamelen blazen. [...] Nu of nooit, iedereen wakker! Allen in 't gelid op één machtig jeugdfront, dat zich onvoorwaardelijk inzet voor het nieuwe Vlaanderen!*”, zo luidde de aanhef van dit eerste nummer.⁶⁶

De ‘Vlaamse herwording’ werd gezien als een onderdeel van de ‘Europese herwording’. Hierbij verwees men naar Ierland, de Elzas, Baskenland, Friesland e.a. Ook de culturele integratie met Nederland en Zuid-Afrika kwam aan bod, naast de sociale problematiek en de religieuze bezinning.⁶⁷ Opmerkelijk was dat men ervoor pleitte om, in een geest van verzoening, wederzijds begrip en verdraagzaamheid, te streven naar een Vlaamse eenheid boven alle levensbeschouwelijke grenzen heen.⁶⁸

In *De Goedendag* verschenen ook bijdragen (over traditie en geschiedenis van de Vlaamse beweging en over moderne problematiek) van de hand van mensen die verschillende accenten legden binnen de Vlaamse beweging: Clem De Ridder, Marcel Vandewiele, Mon De Goeyse, Arthur De Bruyne, Maurits Coppieters, Lode Wils, Frans Van Mechelen e.a.

De Goedendag gaf aan de jongeren ook specifieke richtlijnen om hun Vlaamse overtuiging verder uit te dragen. Dit diende vooreerst te gebeuren door een werking van man tot man: men moest zijn vrienden overtuigen van de vernieuwde Vlaamse gedachte, hen lectuur doorgeven en hen meetrekken naar ‘Vlaamse hoogdagen’. Vervolgens moest men er samen met enkele overtuigde kameraden voor ijveren dat de Vlaamse gedachte meer tot haar recht zou komen. “*Verover uw omgeving voor Vlaanderen! Verover vooral uw jeugdbeweging! Maar ook uw klas, uw school, uw thuis en uw familie*”, aldus *De Goedendag*.⁶⁹ Verder verschenen er herhaaldelijk oproepen om nieuwe propagandisten te werven voor de verspreiding van het tijdschrift.

64. AMVS, KVHV-archief, “*Verslag van de Verbondsleiding van 2 augustus 1951*”; “*Verslag van de Verbondsleiding van 5 oktober 1951*”.

65. In 1952 werd immers de 650e verjaardag van de Guldensporenslag gevierd.

66. Kort en Goed, ziehier de zaak, in: *De Goedendag*, jg. 1, nr. 1, p. 1.

67. Nog de redactie, in: *De Goedendag*, jg. 1, nr. 1, p. 11; Een belangrijk gesprek, in: *De Goedendag*, jg. 1, nr. 1, p. 15.

68. En nu?, in: *De Goedendag*, jg. 1, nr. 4, p. 2. Dat deze stelling weerklank vond bleek uit de opmerkelijke brief van een jonge communist, die verklaarde zeer onder de indruk te zijn gekomen van het tijdschrift. De brief, die dateerde van november 1952, werd gepubliceerd in de tweede jaargang. Brief van een jong kommunist aan de redactie, in: *De Goedendag*, jg. 2, november 1954, nr. 1, p. 4.

69. En nu, doorwerken, in: *De Goedendag*, jg. 1, nr. 2, pp. 1-3.

Om tactische redenen maakte men er evenwel nergens gewag van dat het blad een initiatief was van het KVHV. Alleen de naam van Luc Lambrechts werd vermeld als verantwoordelijke uitgever. “*Dit gelegenheidsblad staat volledig onafhankelijk tegenover alle particuliere groepen en groepsbelangen*”, zo verklaarde de redactie.⁷⁰ In het tweede nummer werd een balans opgemaakt van de verspreiding. Die bleek naar wens te verlopen: al negentig scholen waren bereikt. Oost-Vlaanderen spande de kroon, op de tweede plaats gevolgd door Antwerpen. In Brabant – vooral in Brussel – verliep de verspreiding moeilijk en ook West-Vlaanderen reageerde vrij zwak. Limburg tenslotte was voor *De Goedendag* nog grotendeels ontoegankelijk gebleven.⁷¹

Er verschenen vijf nummers van het tijdschrift in 1952. Daarna werd er voorlopig mee gestopt. Het blad was immers hoofdzakelijk “*een vrijschutter voor het Sporenjaar 1952*” geweest, zoals de redactie verklaard had.⁷² In 1954-1955 zou de draad weer opgenomen worden. Dat *De Goedendag* wel degelijk een grote invloed had uitgeoefend op de katholieke Vlaamse jong-studenten zou duidelijk blijken op 25 oktober 1953 bij de Fosty-actie.⁷³

Zoals vermeld werd de redactie van *De Goedendag* geleid door Luc Lambrechts, praeses Kring Vorming 1951-1953. Al in 1949-1950 was die kring door Toon Smets nieuw leven ingeblazen. Vanaf het academiejaar 1951-1952 werd de vormingsafdeling van het Verbond serieus uitgebouwd onder de sterke impuls en leiding van Lambrechts. “*Een sterke en diepe bezinning op de taak waarvoor wij zijn geroepen: leiders te worden van ons volk*”, zo bepaalde Lambrechts de doelstelling. Door zelfvorming en de studie van hedendaagse problemen en uitdagingen zou men moeten komen tot een katholieke en volkse elite.⁷⁴

In 1951-1952 werd tevens het initiatief genomen om binnen Kring Vorming een Jongerenkring op te richten. Het doel van deze kring was de eerste- en tweedejaars “*een volkse opvoeding te geven als voorbereiding voor een latere leiderstaak in het Verbond en elders*”. Hiervoor werden cursussen georganiseerd, waarop onderwerpen werden behandeld zoals de geschiedenis van de Vlaamse beweging, de

70. Nog [...], p. 11.

71. Verspreidt *De Goedendag*, in: *De Goedendag*, jg. 1, nr. 2, p. 23. De oplage varieerde tussen 2.500 en 4.000 exemplaren, die nagenoeg uitsluitend los werden verkocht, hoofdzakelijk in de colleges. E. VANDEWALLE, *De Goedendag*, in: *Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, Tielt-Utrecht, dl. 1, 1973, p. 602.

72. Een belangrijk [...], p. 15.

73. Interview van de auteur met Jaak Van Passel, Leuven, 5 juli 1990; Wij herbeginnen, in: *De Goedendag*, jg. 2, november 1954, nr. 1, p. 2. Voor de Fosty-actie verwijzen we naar het derde deel van deze bijdrage.

74. L. LAMBRECHTS, Kring Vorming, in: *Ons Leven*, jg. 63, nr. 1, p. 6.

economische toestand in Vlaanderen en het probleem van het federalisme. Voor diegenen, die al het tweede jaar in de Jongerenkring actief waren, werden kernvergaderingen ingericht, waar gezocht werd naar een standpunt in verband met actuele problemen. Het doel was een reëel programma uit te bouwen voor de verdere verbondswerking. Dit programma behelsde de concretisering van de verhouding Vlaanderen-Europa, een vooruitstrevend federalisme, het Heel-Nederlands bewustzijn en een concreet sociaal programma voor de studenten.⁷⁵ De Jongerenkring kende al gauw succes en telde enkele voor het KVHV beloftevolle leden zoals: Jan Devroe, Lode Ureel, Johan Verhaeghe, Raf Voordeckers en Mark Grammens.⁷⁶

Tot de eigenlijke Kring Vorming behoorde verder nog een kerngroep voor de oudere leden. Hier werden dezelfde thema's behandeld als in de Jongerenkring, maar op een meer gevorderd niveau. Verder hield Kring Vorming zich bezig met het inrichten van vormingsavonden en voorlichtingsdebatten, die voor alle verbondsleden openstonden.⁷⁷ In maart 1952 werd ook nog Kring Gudrun opgericht, die zich toespitste op de Vlaamse vorming van de meisjesstudenten.⁷⁸ Zowel de Jongerenkring als Kring Vorming hielden regelmatig studieweekends. De gedachten, die in deze groepen ontwikkeld werden, werden via *Ons Leven* en *De Goedendag* kenbaar gemaakt. Teneinde ook de nadruk te leggen op het katholieke beleven van de Vlaamse overtuiging werd op het einde van iedere vergadering een korte bezinningsstonde gehouden. Hiervoor werd een beroep gedaan op de nauw met Kring Vorming verbonden dominicaan Valentius Walgrave, directeur van de Sociale School te Heverlee.⁷⁹ Als denktank zouden deze vormingskringen de volgende jaren een belangrijke rol gaan spelen in het KVHV.

Operatie Blanden: een keerpunt

Al onder Jaak Gruwez, SK-praeses 1951-1952, was de relatie tussen het Seniorenkonvent (SK) en het KVHV er opmerkelijk op vooruitgegaan. Het was na de verkiezing van Mies Oversteyns tot Senior Seniorum 1952-1953 dat op de verbondsraad van 5 mei 1952 de uiteindelijke verzoening tot stand kwam tussen

75. AMVS, KVHV-archief, "Verslag der bespreking over de Verbondswerking", 14 mei 1953.

76. AMVS, KVHV-archief, Verslag Jongerenkringweekend op 15 en 16 maart 1952.

77. T. PENNING, Pleidooi pro domo, in: *Ons Leven*, jg. 63, mei 1952, nr. 6, p. 9.

78. A. BRAUNS, Kring Gudrun, in: *Ons Leven*, jg. 63, maart 1952, nr. 5, p. 4.

79. AMVS, KVHV-archief, Verslag Jongerenkringweekend op 15 en 16 maart 1952. Pater Walgrave had in 1948 een boek geschreven onder de titel *Onze Vlaamse Volksbeweging*. Later zou hij mee aan de wieg staan van de Vlaamse Volksbeweging (VVB) (1956).

het Verbond en de clubs.⁸⁰ Die laatste gaven te kennen zich opnieuw effectief in de verbondswerking te willen inschakelen. In *Ons Leven* juichte verbondspraeses Pennings de hernieuwde samenwerking tussen het SK en het Verbond toe, aangezien zij volgens hem de clubs voorzeker een meer idealistische inhoud zou geven en de werking van het KVHV een meer studentikoos uitzicht.⁸¹ Ook tussen de Vereniging der Vlaamse Meisjesstudenten (VMS) en het Verbond werden dat jaar 1951-1952 de banden nauwer aangehaald. De VMS zou in november 1952 trouwens gereorganiseerd worden tot de Vlaamse Katholieke Meisjesstudenten (VKM). Dit alles wees erop dat het KVHV meer en meer het vertrouwen van de Leuvense studenten begon te winnen. Het ledenaantal van 1200 stak boven dat van de laatste jaren uit.⁸²

In 1952-1953 stond de latere industrieel Rik Seghers aan het hoofd van het KVHV. Het zag ernaar uit dat de verbondswerking dat jaar hoofdzakelijk cultureel gericht zou zijn, tot in december de belangrijke 'operatie Blanden' plaatsgreep, die erop wees dat na vele jaren het Vlaams bewustzijn van de studenten opnieuw was wakker geworden.

Einde november 1952 hadden de Waalse studenten zich misdragen tijdens een optreden van de zanger Tino Rossi in de Leuvense stadsschouwburg. Voor de buitenstaanders, op de eerste plaats de Leuvense burgers, die geen onderscheid maakten tussen Walen en Vlamingen, kwamen deze brutaliteiten op rekening van 'de studenten' zonder meer. Ten gevolge daarvan bracht de traditionele bedeltocht voor de armen, ingericht door Sociale Hulp, een Vlaamse studentenorganisatie die zich met caritatief werk bezighield, 40% minder op dan de voorgaande jaren. In een pamflet keurden het KVHV en het SK het gedrag van de Walen ten stelligste af en verzochten zij hen zich voortaan beter te gedragen in de Vlaamse stad waar zij te gast waren. Tevens zette men zich fel af tegen de jaarlijkse Sint-Niklaasstoet van de Waalse studenten, die enkele dagen nadien zou uitgaan. Die stoet, waaraan vaak ook door studenten van de ULB en de Luikse universiteit werd

80. Senior Seniorum was de naam, die men gaf aan de praeses van het Seniorenkonvent, een in 1929 opgerichte raad, die de praesides van clubs en gilden omvatte en die binnen het verbondskader het gezelschapsleven van de Vlaamse studenten diende te behartigen. De clubs en de gilden vormden de historische achterban van het KVHV. Tijdens de tweede helft van de jaren veertig was het SK echter van het Verbond vervreemd geraakt. Zie hiervoor het eerste deel van onderhavige bijdrage, in: *Wetenschappelijke Tijdingen*, jg. 55, 1996, nr. 3, pp. 139-180.

81. T. PENNING, Pleidooi [...], p. 7; L. VAN DER HAUWAERT, Slotakkoord, in: *Ons Leven*, jg. 63, mei 1952, nr. 6, pp. 1-2; L. FRANSENS, 65 jaar [...], p. 22.

82. T. PENNING, Pleidooi [...], p. 7. Er waren dat jaar 3.632 Vlaamse studenten, waarvan een vijfhonderdtal meisjes. I. DEPRAETERE, *Het dagelijks leven van de Leuvense studenten 1945-1960*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, KULeuven, Departement moderne geschiedenis, 1988, p. 26; VKM-hoekje, in: *Ons Leven*, jg. 64, november 1952, nr. 2, pp. 53-54.

deelgenomen, was een berucht gebeuren, dat ieder jaar uit de hand liep en waarbij voorbijgangers werden lastig gevallen en besmeurd.⁸³ Dit pamflet – overigens tweetalig opgesteld – was de Walen in het verkeerde keelgat geschoten en zij zonnen op wraak. Toen Flor Grammens voor het KVHV zou komen spreken in het kader van het taalgrensprobleem, leek dit voor de overkoepelende *Fédération Wallonne* de ideale gelegenheid; zij begon een hele hetze tegen deze vergadering, waarin zij weldra werd bijgevallen door het ‘Comité voor actie en waakzaamheid’, een patriottische oud-weerstandersorganisatie. Dit had tot gevolg dat de academische overheid, die aanvankelijk geen principiële bezwaren had laten kennen tegen die aangekondigde vergadering, nu wel bezwaar begon te maken tegen de spreekbeurt van Grammens.⁸⁴ Aan de bij hem ontboden verbondsleiding verklaarde rector Van Waeyenbergh dat de sponsors van de universiteit niet graag hadden dat mensen als Grammens kwamen spreken. Aangezien de universiteit geld nodig had, diende het KVHV zich aan de wil van de academische overheid te onderwerpen.⁸⁵ Hij weigerde dan ook de aula voor de vergadering ter beschikking te stellen. Ten gevolge van de druk uitgeoefend door de Leuvense afdeling van het ‘Comité voor actie en waakzaamheid’ werd de ene zaal na de andere aan het Verbond geweigerd. Ook het stadsbestuur tekende bezwaar aan. Het KVHV kwam onder zeer grote druk te staan om de vergadering af te gelasten. Uiteindelijk zou op de verbondsraad van 18 december 1952, de dag voor de geplande spreekbeurt, over de zaak beslist worden. De rector had er zelfs mee gedreigd deze verbondsraad bij te wonen. Derine drukte de verbondsleiding echter op het hart in geen geval toe te geven aan de academische overheid.⁸⁶ De verbondsraad was zo goed als voltallig aanwezig: de verbondsleiding, de hoofden van de afdelingen en diensten, de gildepraesides, de praesides van het HVKA, Sociale Hulp, Koluc (Koloniaal Universitair Centrum), CLF, USC (Universitair Sociaal Centrum) en LSC. Daar hij de moeilijkheden inzag, waarin de voorgenomen Grammens-vergadering het KVHV zou kunnen brengen, en hij de verantwoordelijkheid voor mogelijke gevolgen voelde wegen, deed verbondspraeses Seghers het voorstel de spreekbeurt af te gelasten en in de plaats daarvan een protestvergadering te houden in de aula, tegen de houding van de Walen, die meenden de voogd te moeten spelen over de Vlamingen. De verbondsraad vond echter dat het prestige van de Vlaamse studenten hier duidelijk op het spel stond en met 33 stemmen voor, 2 tegen en 3 onthoudingen werd besloten de Grammensvergadering de volgende dag te laten doorgaan. Diezelfde

83. AMVS, KVHV-archief, pamflet van het KVHV en het SK tegen het vandalisme van Waalse studenten bij het optreden van Tino Rossi, 2 december 1952.

84. Historische dag voor het KVHV-Leuven, enthousiaste rede van Flor Grammens, in: *De Standaard*, 21 december 1952.

85. Interview van de auteur met Jaak Van Passel, Leuven, 5 juli 1990.

86. Interview van de auteur met Jaak Van Passel, Leuven, 5 juli 1990.

avond werd er in Blanden, enkele kilometers ten zuiden van Leuven, een zaal gevonden voor de spreekbeurt. De volgende morgen werd de vergadering ‘ad valvas’ verboden. Seghers werd door dit officiële verbod enerzijds en door de beslissing van de verbondsraad anderzijds in een onmogelijke positie gebracht en nam ontslag.⁸⁷ Het ontslag van Seghers was vooral een tactische zet. Doordat het KVHV onthoofd was, kon de rector niet één bepaalde student, in het voor de hand liggende geval de praeses, verantwoordelijk stellen en hem straffen voor het overtreden van de orders van de academische overheid. Van Waeyenbergh kon immers moeilijk de gehele verbondsraad het consileum abeundi geven.⁸⁸

Op vrijdag 19 december ging de ‘operatie Blanden’ door. Slechts een klein aantal studenten was op de hoogte van de plaats waar Grammens zou spreken. De gilden werden uitgenodigd zich op verscheidene plaatsen in de stad te verzamelen.

‘s Avonds krioelde Leuven van de studenten, die met autobussen naar een voor hen onbekende plaats werden gevoerd. In de bioscoop in Blanden waren een duizendtal Leuvense studenten aanwezig, naast een sterke delegatie van het KVHV-Gent. De geheime politie werd door de verbondswacht de toegang tot de zaal ontzegd. Het ging immers om een louter private vergadering: enkel verbondsleden waren toegelaten. Geboeid luisterden de aanwezigen naar de toespraak van Grammens. Die had het over de taalgrensactie en de taalwetgeving en vroeg de enthousiaste zaal hem te willen steunen in de verbeterde amnestie-actie, die hij zinnens was in 1953 te ontplooiën. Vooral de overtredingen van de taalwetgeving waren op dat ogenblik in Leuven zeer actueel. De nieuwe rood-blauwe coalitie in de Leuvense gemeenteraad, onder de leiding van burgemeester Tielemans, had het plan te kennen gegeven om Leuven opnieuw tweetalig te maken.⁸⁹

Na de vergadering brachten de bussen de geestdriftige studentenmassa terug naar Leuven. Het bericht was rondgegaan dat de Walen hen op de Grote Markt zouden opwachten. Geflankeerd door de verbondswacht trokken de Vlaamse studenten onder het zingen van strijdliederen de Naamse straat in. Aangezien de stoet verboden was, stapten zij op de voetpaden. In koor scandeerden de manifestanten “*amnestie*” en “*Leuven Vlaams*”. Er werd voorbij het huis van de rector gemarkeerd “*zonder een uitdagend woord of gebaar, vol respect, maar met een dreunende*

87. Verslag van de historische verbondsraad van 18 december 1952, in: *Ons Leven*, jg. 64, dinsdag 23 december 1952, speciaal nr., p. 2; R. SEGHERS, 4 jaar geleden, in: *Ons Leven*, jg. 69, nr. 21, p. 19.

88. Interview van de auteur met Jaak Van Passel, Leuven, 5 juli 1990.

89. R. SEGHERS, 4 jaar [...], p. 19; W., Blanden, Dorp onzer dromen, in: *Ons Leven*, jg. 64, 23 december 1952, speciaal nr., pp. 1-2; De enthousiaste rede van Flor Grammens, in: *Ons Leven*, jg. 64, 23 december 1952, speciaal nr., p. 3.

Vlaamse Leeuw”. De hele optocht kende een ordelijk en gedisciplineerd verloop. De Walen lieten zich niet zien.⁹⁰

De ‘operatie Blanden’ betekende om verscheidene redenen een belangrijk keerpunt. Het was de eerste maal sedert de bevrijding dat het KVHV, ondanks de hevige tegenkantingen en hetze van de Waalse studenten en van ‘linkse’ en patriottische weerstandsorganisaties, zijn wil doorzette. Zich bewust van het risico van zijn handelen, schrok het Verbond er hierbij niet voor terug in te gaan tegen de orders van de academische overheid. De rector was zeer verbolgen om het hele gebeuren en weigerde geruime tijd het KVHV te ontvangen.⁹¹ Uiteindelijk kon de verbondsleiding, die het bestuur ad interim uitoefende, weer met hem in contact treden om de verhouding tussen het KVHV en de academische overheid op te klaren. Dit onderhoud maakte het mogelijk dat Seghers na verloop van enige tijd opnieuw tot praeses verkozen werd.⁹²

Een tweede, niet minder belangrijk element, was dat de grote meerderheid van de Vlaamse studenten zich in dit conflict achter het Verbond schaarde en de eisen van het KVHV voor politieke amnestie en de eentaligheid van Leuven bijtrad. De agitatie van de Waalse studenten was hier wellicht niet vreemd aan. In het lustrumnummer van 75 jaar *Ons Leven* schreef Rik Vandekerckhove: “*Wat veel arbeid en propaganda van de Verbondsmensen niet hadden kunnen bereiken, verwezenlijkte het verbod van de rector in één slag: de Leuvense studentengemeenschap kwam opnieuw achter het Verbond te staan, en nu niet omwille van één of ander studentikoos esbattement, maar op Vlaamse gronden.*”⁹³ Een belangrijke uiting van die eensgezindheid was zeker de hechte samenwerking van het ganse SK onderling en met het KVHV. De praesides en praesidia van clubs en gilden waren bijna voltallig aanwezig. In het SK werd gepleit voor een sterke eenheid tussen het Seniorenkonvent en het Verbond en werd de clubpraesides, die “*ondanks de herhaalde kaakslagen de Vlamingen toegebracht*”, hun taak nog niet hadden “*begrepen*”, gevraagd hierover eens ernstig na te denken; als dit niet zou helpen dan moesten de “*weldenkende commilitones*” uit hun clubs de zaken maar in handen nemen.⁹⁴

Tenslotte was het KVHV fier te kunnen stellen dat de Vlaamse studenten in Leuven hun wil hadden doorgedreven zonder dat ze hun toevlucht hadden moeten nemen tot kasseien en straatlawaaï, en zonder incidenten uit te lokken. Dit stelde

90. De Mars op Leuven, in: *Ons Leven*, jg. 64, 23 december 1952, speciaal nr., p. 2; R. VANDEKERCKHOVE, 1950-1956, in: *Ons Leven*, jg. 76, 6 december 1963, nr. 9, pp. 60-61.

91. Interview van de auteur met Jaak Van Passel, Leuven, 5 juli 1990.

92. AMVS, KVHV-archief, “*Beknopt verslag van de Verbondswerking 1952-1953*”.

93. R. VANDEKERCKHOVE, 1950 [...], p. 60.

94. ‘n Senior, Seniores, commilitones, in: *Ons Leven*, jg. 64, 23 december 1952, speciaal nr., p. 3. De leden van een club noemde men commilitones.

men tegenover het straatgeweld van de Waalse socialisten tijdens de ontknoping van de Koningskwestie en het vandalisme en de uitspattingen van de Waalse studenten tijdens de afgelopen weken.⁹⁵

De volgende maanden ging de geestdrift opnieuw luwen zodat verscheidene waarnemers zich begonnen af te vragen of het hier niet opnieuw om een zoveelste kortstondige opflakking was gegaan.⁹⁶ Onmiskienbaar was er echter iets veranderd bij de Vlaamse studenten. Zij hadden ondanks hevige tegenkanting hun wil doorgezet en waren als overwinnaars uit het conflict gekomen. Bij hen groeide de overtuiging dat zij zich als Vlamingen niet moesten blijven schikken naar de wil van hun tegenstanders. Dit wakkerde hun vlaamsgezindheid aan. Zij werden zich opnieuw bewust van hun Vlaamse kracht. Als eersten in Vlaanderen begonnen de studenten het 'repressieklimaat' te ontgroeien. De volgende jaren zou blijken dat de 'operatie Blanden' allesbehalve een strovuur was geweest. Op de Grammensvergadering was de kiem gelegd van het succes van de latere Fosty- en Collardacties.⁹⁷

Tijdens het academiejaar 1952-1953 had het KVHV zijn ledenaantal verder zien stijgen tot 1.400 op een totaal van 4.107 Vlaamse studenten aan de Leuvense Universiteit.⁹⁸ Op dinsdag 28 april 1953 werd op de vergadering van de Raad der praesides van de Confederatie van Leuvense Faculteitskringen (CLF) eenparig besloten een nauwe vorm van samenwerking met het KVHV tot stand te brengen, "om een zekere versnippering van krachten in Leuven tegen te gaan en, waar dit mogelijk is, gemeenschappelijk op te treden". De naam CLF werd vervangen door

95. Leuven Vlaams, in: *Ons Leven*, jg. 64, 23 december 1952, speciaal nr., p. 1; De mars [...], p. 2; AMVS, KVHV-archief, "Beknopt verslag van de Verbondswerking 1952-1953".

96. En dit moet het einde zijn ..., in: *De Standaard*, 19 mei 1953; AMVS, KVHV-archief, "Beknopt verslag van de Verbondswerking 1952-1953".

97. Het is interessant om voor de 'operatie Blanden' de parallel te trekken met het 'Zoldercongres' van 1920. Van 20 tot 23 maart 1920 zou in Leuven het eerste naoorlogse Groot-Nederlands studentencongres doorgaan. Ook toen werd er tegen deze manifestatie van Franstalige kant een hevige hetze gevoerd, zegde de rector de eerder toegezegde ontvangst op de Hallen af en leidde de gemeenschappelijke boycot van de Leuvense zaaluitbaters ertoe dat het congres uiteindelijk op de zolder van een boerenbondpakhuis diende door te gaan – vandaar de benaming 'Zoldercongres'. Evenals de 'operatie Blanden' was dit congres belangrijk, niet om wat er gezegd werd, maar omdat het toch doorging in weerwil van de tegenwerking, en omdat het zonder rellen verliep ondanks de provocaties. En net als in 1952 wakkerde in 1920 het hele conflict de vlaamsgezindheid van de studenten aan en vergrootte het de eenheid in de gelederen. L. Vos, Het 'zoldercongres'. Perikelen rond het VIe Grootnederlands studentencongres. Leuven, 20-23 maart 1920, in: *Wetenschappelijke Tijdingen*, jg. 40, 1981, nr. 2, pp. 65-84; L. Vos, *Bloei [...]*, dl. 1, pp. 122-123.

98. R. SEGHERS, Het Verbondsjaar in vogelvlucht, in: *Ons Leven*, jg. 64, mei 1953, nr. 6, p. 180; I. DEPRAETERE, *Het dagelijks [...]*, p. 26.

Faculteitenkonvent (FK), de oude benaming uit de jaren dertig. Het FK kreeg drie afgevaardigden in de verbondsraad. Voortaan zou naast de praeses van het Seniorenkonvent ook de FK-praeses vice-praeses zijn van het KVHV. Verder zou het FK echter zijn onafhankelijkheid behouden en bleef het alsdusdanig lid van het overkoepelende LSC.⁹⁹ Eerder dat jaar had de Europa-kring zich ingeschakeld in de verbondsstructuur als onderafdeling van de Kring Vorming.¹⁰⁰ In *Ons Leven* schreef de pas verkozen verbondspraeses voor het jaar 1953-1954 Jaak Van Passel: “In overleg met de Verbondsraad, waarin de praesides van alle representatieve verenigingen van Leuven zetelen, zullen we trachten het standpunt te bepalen dat wij, studenten, ten overstaan van de huidige problemen, moeten innemen.”¹⁰¹ Dit wees erop dat bij het KVHV het plan leefde om van de Verbondsraad het representatieve orgaan van de Leuvense studentenbeweging te maken. Het Verbond was inderdaad aan belang aan het winnen, en daardoor liet men het LSC meer en meer links liggen. Eén van de voornemens van het KVHV bij het begin van het jaar 1952-1953, namelijk “het stuwen naar meer eenheid in ons studentenleven”, had met de nauwe samenwerking tussen het Verbond en het SK en met het opnemen van het FK en de Europa-kring in de verbondswerking duidelijk resultaat geboekt. Ook naar het jaar 1953-1954 toe werden enkele initiatieven aangekondigd die de band tussen de studenten en het KVHV hechter moesten maken, zoals de wekelijkse uitgave van *Ons Leven*.¹⁰²

Besluit

Na de zogenaamde ‘Paasrevolutie’ van 1949 ging het KVHV opnieuw een radicaal-vlaamsgezinde koers varen. De ontknoping van de Koningskwestie in de zomer van 1950 gaf deze radicalisering een extra stimulans. De nieuwe koers van het Verbond, in het bijzonder het amnestiestandpunt, gaf aanleiding tot wrijvingen met de Waalse studenten en de academische overheid. Het KVHV evolueerde geleidelijk steeds verder in nationalistische richting en door ‘strategisch’ optreden achter de schermen wisten o.a. Raymond Derine en Hugo Schiltz de slinkende unitair-Belgische strekking voorgoed buiten spel te zetten.

Nu de eensgezindheid binnen de vereniging hersteld was kwam het erop aan de Vlaamse studentenmassa voor zich te winnen. Om opnieuw vlaamsgezindheid op

99. Goed nieuws, in: *Ons Leven*, jg. 64, 13 mei 1953, speciaal nr., p. 4d.

100. R. SEGHERS, Het Verbondsjaar [...], pp. 179-180.

101. J. VAN PASSEL, Commilitoneskes, Commilitones, in: *Ons Leven*, jg. 64, 13 mei 1953, speciaal nr., p. 5.

102. AMVS, KVHV-archief, “Beknopt verslag van de Verbondswerking 1952-1953”; J. VAN PASSEL, Commilitoneskes [...], p. 5; R. CELIS, Even voorstellen: “Ons Leven” 1953-1954!, in: *Ons Leven*, jg. 64, 13 mei 1953, speciaal nr., pp. 1-3.

te wekken bij de jeugd werden initiatieven naar de scholieren toe genomen. In het KVHV werd de vormingswerking flink uitgebouwd om over een sterk geschoold kader te kunnen beschikken dat de Vlaamse problematiek op een eigentijdse manier benaderde. Met de oud-studenten werd het contact hersteld, al dienden de vooroorlogse verbondsgeneraties voortaan wel te beseffen dat het huidige KVHV in een gans ander tijds kader opereerde dan het gespannen en conflictvolle klimaat van het interbellum. Toch zou het Verbond met de 'operatie Blanden' voor de eerste maal sinds de bevrijding zijn wil doorzetten, ondanks de sterke tegenkanting van de Waalse studenten en de weerstand en de academische overheid. Tevens werd hier duidelijk dat het Leuvense Vlaamse studentenmilieu evolueerde naar een groeiende eenwording rond het KVHV. Nu het Verbond opnieuw sterk stond in Leuven, kwam het er voor het KVHV op aan de volgende jaren ook op nationaal vlak een voorhoederol in de Vlaamse beweging te gaan spelen.

WILFRIED WEETS
KONING ALBERTLAAN 140, B-3010 KESSEL-LO